

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Anayasa Mahkemesi Başkanlığından:

Esas Sayısı : 2024/210

Karar Sayısı : 2025/204

Karar Tarihi: 8/10/2025

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Antalya 4. Asliye Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 58. maddesinin ikinci fıkrasının Anayasa'nın 36. maddesine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: Kişilik hakkının zedelendiği gerekçesiyle kınama kararı verilmesi talebiyle açılan davada itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 58. maddesi şöyledir:

"3. Kişilik hakkının zedelenmesi

MADDE 58- Kişilik hakkının zedelenmesinden zarar gören, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat adı altında bir miktar para ödenmesini isteyebilir.

Hâkim, bu tazminatın ödenmesi yerine, diğer bir giderim biçimi kararlaştırabilir veya bu tazminata ekleyebilir; özellikle saldırıyı kınayan bir karar verebilir ve bu kararın yayımlanmasına hükmedebilir."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Kadir ÖZKAYA, Hasan Tahsin GÖKCAN, Basri BAĞCI, Engin YILDIRIM, Rıdvan GÜLEÇ, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ, İrfan FİDAN, Kenan YAŞAR, Muhterem İNCE, Yılmaz AKÇİL, Ömer ÇINAR ve Metin KIRATLI'nın katılımlarıyla 25/12/2024 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Onur MERCAN tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanan Anayasa kuralı ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

3. Anayasa'nın 152. ile 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 40. maddelerine göre bir davaya bakmakta olan mahkeme, o dava sebebiyle uygulanacak bir kanunun veya Cumhurbaşkanlığı

kararnamesinin hükümlerini Anayasa'ya aykırı görmesi veya taraflardan birinin ileri sürdüğü aykırılık iddiasının ciddi olduğu kanısına varması durumunda bu hükümlerin iptalleri için Anayasa Mahkemesine başvurmaya yetkilidir. Ancak anılan maddeler uyarınca bir mahkemenin Anayasa Mahkemesine başvurabilmesi için elinde yöntemince açılmış ve mahkemenin görevine giren bir davanın bulunması, iptali talep edilen kuralın da o davada uygulanacak olması gerekir. Uygulanacak kural ise bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikteki kurallardır.

4. İtiraz konusu kuralda hâkimin, kişilik hakkının zedelenmesinden zarar gören kişiye manevi tazminat ödenmesi yerine bağımsız veya bu tazminata ek olarak diğer giderim biçimlerine hükmedebileceği, özellikle kişilik hakkına yapılan saldırının kınanmasına ve kınama kararının yayımlanmasına karar verebileceği düzenlenmiştir.

5. Bakılmakta olan davada ise kişilik hakkının zedelendiği iddia edilerek doğrudan kınama kararı verilmesi talep edilmiştir.

6. 6098 sayılı Kanun'un 58. maddesinin birinci fıkrasında kişilik hakkının zedelenmesinden zarar görenin uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat adı altında bir miktar para ödenmesini isteyebileceği hükme bağlanmıştır.

7. Buna göre kişilik hakkının zedelenmesinden dolayı manevi zarar gören kişinin bu zararın giderilmesi için açacağı davada mahkemeye yöneltebileceği talebin manevi tazminat adı altında bir miktar para ödenmesi olacağı anlaşılmaktadır.

8. Bu bağlamda kişilik hakkının zedelendiği iddia edilerek kınama kararı verilmesi talebiyle açılan davada anılan fıkranın uygulanması gerektiği anlaşılmaktadır.

9. Bu itibarla kuralın bakılmakta olan davada uygulanma imkânının bulunmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

10. Açıklanan nedenle bakılmakta olan davada uygulanma imkânı bulunmayan kurala yönelik başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerekir.

Basri BAĞCI, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ve Selahaddin MENTEŞ bu görüşe katılmamışlardır.

IV. HÜKÜM

11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 58. maddesinin ikinci fıkrasının iptaline karar verilmesi talebiyle yapılan itiraz başvurusunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle REDDİNE, Basri BAĞCI, Yusuf Şevki HAKYEMEZ ile Selahaddin MENTEŞ'in karşıoyları ve OYÇOKLUĞUYLA 8/10/2025 tarihinde karar verildi.

Başkan
Kadir ÖZKAYA

Başkanvekili
Basri BAĞCI

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Kenan YAŞAR

Üye
Muhterem İNCE

Üye
Yılmaz AKÇİL

Üye
Ömer ÇINAR

Karşı Oy

1. Antalya 4. Asliye Hukuk Mahkemesi tarafından 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 58. maddesinin ikinci fıkrasının Anayasanın 36. maddesinde düzenlenen hak arama hürriyetine aykırı olduğu gerekçesiyle iptali talep edilmesine rağmen, çoğunluk tarafından iptali istenen hükmün uygulanacak kural olmadığından bahisle talebin reddine karar verilmiştir.

2. Somut dava dosyasında kişilik haklarının ihlal edildiğini iddia eden davacı taraf doğrudan ve yalnızca Borçlar Kanunu'nun 58/2. maddesi gereğince kınama talebinde bulunmuştur.

3. İtiraz yoluna başvuran mahkeme ise bu talep karşısında; kişilik haklarının zedelenmediği iddiasında bulunan kişinin tazminat talep etmeksizin diğer giderim biçimlerine hükmedilmesine yönelik talepte bulunamayacağını öngörülüğünü, bu durumun hak arama hürriyetinin düzenlendiği Anayasanın 36. maddesiyle bağdaşmadığını ileri sürerek mezkûr maddenin iptalini talep etmiştir.

4. Borçlar Kanununun Kişilik Haklarının Zedelenmesi başlığını taşıyan 58. maddesi iki fıkradan oluşmakta olup ilk fıkrasında; *"Kişilik hakkının zedelenmesinden zarar gören, uğradığı manevi zarara karşılık manevi tazminat adı altında bir miktar para ödenmesini isteyebilir"* denilmek suretiyle genel bir kural konulmakta, ikinci fıkrasında ise *"Hâkim, bu tazminatın ödenmesi yerine, diğer bir giderim biçimi kararlaştırabilir veya bu tazminata ekleyebilir; özellikle saldırıyı kınayan bir karar verebilir ve bu kararın yayımlanmasına hükmedebilir"* denilerek hakimın tazminat yerine alternatif giderim biçimlerine hükmedebileceği düzenlenmektedir.

5. Mevcut kanuni düzenleme, buna bağlı olarak gerçekleştirilen uygulama ve doktrinde bu konuya ilişkin değerlendirme Borçlar Kanunu'nun 58. maddesinin ikinci fıkrasındaki alternatif giderim biçimlerinin doğrudan talep edilmesine imkân bulunmadığı yönündedir (Prof. Dr. M. Kemal Oğuzman, Prof. Dr. M. Turgut Öz, *Borçlar Hukuku Genel Hükümler Cilt-2, sh. 275-276, 12. Baskı, İstanbul 2016*).

6. Bu sonucu doğuran unsur maddenin ilk fıkrasındaki hüküm olmayıp, ikinci fıkranın kaleme alınış biçimidir. Zira ilk fıkra manevi tazminatı düzenlemekteyken ikinci fıkra hâkimin tazminat talep edilen durumlarda diğer giderim biçimlerine hükmedebileceğini düzenlemektedir. Tek başına ve doğrudan manevi tazminat yerine kınama talep edilmesini yasaklayan düzenleme tamamen ikinci fıkranın kaleme alınış biçimidir.

7. Bu düzenleme çerçevesinde somut olayda olduğu gibi doğrudan kınama kararı verilmesinin talep edilmesi durumunda bu talebin reddi gerekecektir. Red gerekçesi olarak kendisine dayanılacak kanun hükmü de Borçlar Kanunu'nun 58. maddesinin ikinci fıkrası olacaktır. Bu durum *"58. maddenin ikinci fıkrası"* doğrudan uygulanacak kural olarak nitelemeyi zorunlu kılmaktadır.

8. Bu gerekçelerle çoğunluğun, 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu’nun 58. maddesinin ikinci fıkrasının olayda uygulanacak kural olmadığı yönündeki fikrine iştirak edilmemiştir.

Başkanvekili
Basri BAğCI

ye
Selahaddin MENTEş

KARŞIOY GEREKÇESİ

1. Somut norm denetimi yolu ile yapılan başvuruda Anayasa Mahkemesi çoğunluğunun 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 58. maddesinin ikinci fıkrasının itiraz başvurusunda bulunan mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı bulunmadığından, başvurunun Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle reddi gerektiğine ilişkin kararına katılmamaktayım.

2. İtiraz yolu ile yapılan başvuruda Antalya 4. Asliye Hukuk Mahkemesi, kişilik hakkının zedelenmesi nedeniyle kınama kararı verilmesi talebiyle açılan davada 11/1/2011 tarihli ve 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun "*Kişilik hakkının zedelenmesi*" başlıklı 58. maddesinin "*Hâkim, bu tazminatın ödenmesi yerine, diğer bir giderim biçimi kararlaştırabilir veya bu tazminata ekleyebilir; özellikle saldırıyı kınayan bir karar verebilir ve bu kararın yayımlanmasına hükmedebilir*" şeklindeki ikinci fıkrasıyla kişilik hakkının zedelenildiğini iddia eden kişinin manevi tazminat talep etmeksizin diğer giderim biçimlerine hükmedilmesine yönelik talepte bulunamayacağını öngördüğü, kuralda ilgililerin manevi zararın giderim biçimini seçebilmesine imkân tanınmamasının hak arama özgürlüğüyle bağdaşmadığı belirtilerek kuralın Anayasa'nın 36. maddesine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

3. Mahkememiz çoğunluğu ise Türk Borçlar Kanunu'nun 58. maddesinin ikinci fıkrasının itiraz başvurusunda bulunan mahkemenin bakmakta olduğu davada uygulanma imkânı olmadığı gerekçesiyle Mahkemenin yetkisizliği nedeniyle talebin reddine karar vermiştir.

4. Kanaatimizce kural bu davada uygulanacak niteliktedir. Zira somut norm denetimi yolu ile Anayasa Mahkemesine yapılan başvurularda Mahkememiz sadece mahkemeler önündeki uyumsuzluğun esasını çözen, davanın çözümünde doğrudan uygulanan kanun hükümlerini değil, davanın usulü ve esası ile ilgili olabilecek tüm kuralları uygulanacak kural olarak kabul etmektedir. Dolayısıyla ifade etmek gerekir ki somut norm denetimi yolundaki yaptığı incelemeye ilişkin Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihadında "*davada uygulanacak kural*" ile ilgili ilk inceleme aşamasındaki temel yaklaşım genel olarak uygulanacak kuralı geniş biçimde yorumlama şeklindedir.

5. Nitekim Anayasa Mahkemesi kararlarına göre "*davada uygulanacak kural*" sadece o davanın esasını çözecek hükmü değil, "*bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallar*"ın tümünü kapsamaktadır. (Örnek olarak bkz.: E. S.: 2018/8, K. S.: 2018/85, K.T.: 11/07/2018).

6. Somut başvuruda da iptali istenen kuralda hakimnin manevi tazminat ödenmesi yerine diğer bir giderim biçimi kararlaştırabileceği veya bu tazminata bunu ekleyebileceği, özellikle saldırıyı kınayan bir karar verebileceği ve bu kararın yayımlanmasına hükmedebileceği şeklinde düzenleme yer almaktadır.

7. Çoğunluğun red kararında ise maddenin ilk fıkrası ile ilgili bir Anayasa'ya aykırılık talebinde bulunulmaması nedeniyle iptali talep edilen fıkranın tek başına Anayasa'ya aykırılığının talep edildiği, oysa ilk fıkranın davada uygulanacak kural olduğu gerekmesine yer verilmiştir.

8. Bu görüŖe katılmak mümkün değildir. Zira iptali talep edilen ikinci fıkrada hükmünde Asliye Hukuk Mahkemesi hakiminin manevi tazminat ödenmesi yerine saldırıyı kınayan bir karar verebilmesi ve bu kararın yayımlanmasına hükmedebilmesi ile ilgili hususlara ilişkin düzenleme yer almaktadır. Burada açıklığa kavuŖturulması gereken temel mesele ise Antalya 4. Asliye Hukuk Mahkemesinin baŖvuru dilekçesinde ifade ettiği Ŗekilde ikinci fıkrayla kiŖilik hakkının zedelendiğini iddia eden kiŖinin manevi tazminat talep etmeksizin diğer giderim biçimlerine hükmedilmesine yönelik talepte bulunup bulunamayacağı ve ilgililerin manevi zararın giderim biçimini seçebilmesine imkân tanınup tanınmamasıdır.

9. Bu nedenle, bu kuralın bu imkanları sağlayıp sağlamadığı noktasındaki Anayasa'ya uygunluk denetimi noktasındaki esas yönünden denetimde ulaŖılacak kanaatten bağımsız olarak ifade etmek gerekir ki, Anayasa Mahkemesinin somut norm denetimi yolu ile kendisine yapılan baŖvurularda mahkemelerin önlerindeki davada uygulayacakları kuralları geniŖ yorumlama eğilimindedir. Bu nedenle de yukarıda zikredilen biçimde *“bakılmakta olan davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan sorunların çözümünde veya davayı sonuçlandırmada olumlu ya da olumsuz yönde etki yapacak nitelikte bulunan kurallar”*ın davada uygulanacak nitelik taŖıdıęı Ŗeklindeki Anayasa Mahkemesinin yerleşik içtihatları yaklaşımını burada da kabul etmektedir.

10. Bu yönü ile bakıldığında 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 58. maddesinin iptali talep edilen ikinci fıkrasının davada uygulanacak kural olmadığını söyleyebilmek mümkün değildir. Zira Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen kural Mahkeme önündeki davanın değişik evrelerinde ortaya çıkan ve davanın çözümünde olumlu veya olumsuz yönde etki yapacak niteliğe sahiptir.

11. Yukarıda izah edilen gerekçelerle Antalya 4. Asliye Hukuk Mahkemesince yapılan baŖvuruda Anayasa'ya aykırılığı ileri sürülen 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu'nun 58. maddesinin ikinci fıkrasının Mahkemenin önündeki davada uygulanacak kural olduğu kanaatindeyim. Bu nedenle Anayasa Mahkemesi çoğunluğunun aksi yöndeki görüşüne katılmamaktayım.

Üye
Yusuf Ŗevki HAKYEMEZ